

Бертольд Бенціонович Винокур

До 80-річчя від дня народження

13 серпня 2010 року виповнюється 80 років від дня народження і 56 років наукової діяльності відомого вченого в галузі металознавства, доктора технічних наук, професора Винокура Б. Б. Свою трудову діяльність ювіляр почав в 1944 році мотористом електростанції тресту “Куйбишевгаз”, що забезпечувала природним газом літакобудівні заводи Куйбишева (нині Самара). Його робота була відзначена медаллю (“За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941 – 1945 рр.”) і надалі щорічно під час літніх канікул він працював помічником геодезиста у проектному інституті “Укргіпрогазтоппром”. З 1948 року Б. Б. Винокур навчається у Київському політехнічному інституті на металургійному факультеті. Це був 5-й набір студентів цього факультету. У 1953 р. він закінчує навчання, одержує диплом інженера за спеціальністю “Металознавство та термічна обробка металів”. Далі робота за фахом на Кіровоградському заводі Міністерства сільського господарства України, пізніше він був направлений на посаду головного інженера однієї з МТС області. З січня 1954 року за запрошенням керівника своєї дипломної роботи професора М. П. Брауна починає наукову діяльність у Лабораторії металофізики АН України (нині інститут металофізики НАН України). З 1956 – 1961 рр. Б. Б. Винокур працює асистентом і науковим співробітником кафедри технології металів Української академії сільськогосподарських наук, а з 1961 по 1988 роки – у Фізико-технологічному інституті металів та сплавів НАН України (тоді Інститут ливарного виробництва, Інститут проблем лиття АН УРСР), посідаючи посади провідного інженера, головного інженера відділу, старшого наукового співробітника. У 1964 році Б. Б. Винокур захищає кандидатську дисертацію, а у 1988 р. – докторську.

Плідна наукова діяльність Бертольда Бенціоновича завжди була тісно пов’язана з роботою на великих машинобудівних заводах – Новокраматорському машинобудівному, Харківському і Волгоградському тракторних, Волгоградському “Барикади”, Тбіліському авіаційному та ін.

Наукова діяльність Б. Б. Винокура спрямована на створення нових економнолегованих деформівних і литих сталей, розробці технологічних процесів їх виплавки, гарячого пластичного деформування, операцій проміжної і кінцевої термічної обробки, процесів хіміко-термічного зміцнення. Більшість його розробок було успішно впроваджено у промисловості зі значним економічним ефектом.

Виходячи з уявлень неаддитивності впливу легуючих елементів на властивості сталей і ефективності комплексного легування під науковим керівництвом і за участю Бертольда Бенціоновича було створено ряд нових сталей для важкого машинобудування на принципово новій основі, які не містять у своєму складі дефіцитного і

Персоналії

строголемітованого нікелю. Вперше у світовій практиці на базі Новокраматорського машинобудівного заводу було впроваджено нові комплекснолеговані сталі для великогабаритних деталей – сталі 30ХГВТ і 30Х2ГМТ.

Спільно з Харківським і Волгоградським тракторними заводами були розроблені малонікелеві і безнікелеві сталі для цементації великих бортових шестерен тракторів та бурового інструменту. Ці розробки удостоєні премій ім. Д. К. Чернова 1960, 1961 і 1980 рр., премії Держкомітету з науки і техніки України 1961 р. У співробітництві з ІЕЗ ім. Є. О. Патона розроблено нову сталь для нафтохімічної промисловості, що не потребує спеціальної термічної обробки для усунення наслідків перегріву біляшовної зони, має високий опір тривалим нагрівам і крихкому руйнуванню (25ХГВТ).

Вперше у співдружності з ІЕЗ ім. Є. О. Патона Б. Б. Винокуром вирішено задачу створення математичних моделей впливу легуючих елементів на властивості легованих цементованих сталей з використанням регресійного аналізу і банку даних світової літератури та власних експериментів. Це дозволило розраховувати критичні температури і ширину міжкритичного інтервалу для сталей конкретного хімічного складу без експериментального їх визначення та визначати оптимальні режими термічної обробки виробів з легованих сталей. Бертольд Бенціонович є співавтором нового технологічного процесу, розробленого ФТІМС НАН України – кокільного лиття з інтенсивним тепловідбором (КЛІТ-процес) для виробництва штампового та різального інструменту, зносостійких деталей очисного і гірничозбагачувального обладнання, фасонних виливків. Ці розробки удостоєні премії ім. М. О. Мінкевича.

Бертольд Бенціонович є автором 12 книг, довідника, 8-ми брошур, понад 250 наукових статей. Широкого визнання набули його книги “Карбидные превращения в конструкционных сталях”, “Структура конструкционной легированной стали”, “Прочность и хрупкость конструкционной легированной стали”, “Прокаливаемость конструкционных сталей”. Роботи Б. Б. Винокура захищені 29 авторськими свідоцтвами на винаходи, відзначені Всесоюзними і Республіканськими преміями, серед яких ім. Д. К. Чернова і ім. М. А. Мінкевича та медалями ВДНГ. Він є співавтором 2-х державних стандартів. Протягом 30 років Б. Б. Винокур був організатором і незмінним керівником Республіканського щорічного семінару з металознавства та термічної обробки, брав участь як член і голова в чисельних регіональних і всесоюзних конференціях. Майже 10 років Б. Б. Винокур працював у Комісії з фрактографії Держкомітету стандартів СРСР. З 1989 р. професор Б. Б. Винокур мешкає в м. Філадельфія, США.

Зичимо дорогому ювіляру здоров'я, щастя, творчих успіхів.

*Редакція журналу “МОМ”,
Дирекція ФТІМС НАН України,
колеги та друзі*